

HARD NODIG
OM DROGE
VOETEN
TE HOUDEN

MOLENS

van Aarlanderveen

Johan Slingerland, Willem Waltman, Jannick Schouten en Eric van den Bosch zijn de molenaars van de molenviergang in Aarlanderveen. Niet als toeristische attractie, maar gewoon omdat het keihard nodig is droge voeten te houden. Dag en nacht zijn ze in de weer met de houten reuzen van de polders. Vier mannen met een missie.

JOHAN SLINGERLAND
(PUTMOLEN)

'Met de wind van gisteren kun je niet malen.'

In het klompenhok dat als voorportaal van de molenwoning fungeert, hangen blauwe overalls aan een haakje. Met hier en daar een toefje koeienmest. Johan Slingerland (56) is naast molenaar ook melkveehouder. Op het erf heerst een gemoedelijke boerenrust. Kalfjes worden verplaatst en Johans kleinkinderen frutten met een stok in een watertobbe. Alsof de tijd heeft stilgestaan. "Ik ben op deze molen geboren. Mijn vader was hier ook boer en molenaar." Het verklaart de tijdloosheid. Het wonen in de molen bevalt Johan goed. "Joh, ik weet niet beter. De inrichting van het huishouden loopt in een cirkel om de afgetimmerde hoofdas heen, ook wel de koningsspil genoemd. Als er veel bezoek is, zoals met verjaardagen, komt het voor dat ik een aantal mensen de hele avond niet zie. Die zitten dan net om de bocht." De 'Putmolen' van Johan maalt op het diepste deel van de polder. "De andere drie molens kunnen nog weleens een tijdje stilstaan. Maar zelfs bij droog weer moet ik iedere week wel een keer malen. Het grondwater komt hier iedere dag met een centimeter omhoog."

Johan staat op met 'het weer'. Als molenaar en als boer is hij daarvan afhankelijk. "Maar ik hoef 's ochtends niet

te kijken wat voor het weer het die dag wordt. Dat weet ik de avond ervoor al." Wind en regen zijn daarin bepalend. "Bij rustig en stabiel weer ga ik wel het land in voor werkzaamheden. Mijn vrouw Rita kan de molen ook bedienen. Maar ik ben nooit ver uit de buurt. En helemaal niet bij onrustig weer. Dan moet je 'm direct op de vang, de rem, kunnen gooien of de molen zwichten als er stormachtige buien aankomen. Dat zwichten betekent dat je de molen 'uit de wind draait'. Heel veel molenwerk doe ik inmiddels op ervaring. In de molenaarsopleiding wordt in mijn beleving weleens te veel nadruk gelegd op de techniek. Ze kennen ieder boutje en houtje van de molen, maar missen het gevoel. Ik voel het gewoon als de molen bijvoorbeeld te snel draait. Mijn vader zei dan: 'Hoor je dat, de molen waarschuwt je!' En zo is dat ook met de kennis van het weer. Je moet aanvoelen wat het weer doet op het moment dat je maalt. Een onweersbui twintig kilometer verderop kan voor windverplaatsingen zorgen die jouw molen treffen. Je moet altijd alert zijn. En eigenwijs. Het kan op een halve minuut aankomen of je de molen op tijd stilzet of niet. Die keuzes moet je durven maken. En je moet altijd malen op de tijden dat je kunt malen. Niet een dag wachten. Daar ben je als molenaar verantwoordelijk voor. Je kunt niet malen met de wind van gisteren."

Als hij moet kiezen tussen het boerenvak of het molenaarschap, kiest hij voor het laatste. "Ik had ook bij mijn schoonvader boer kunnen worden, maar die had geen molen!" Het vervelende voor Johan is dat hij van het waterschap verplicht met pensioen moet op z'n 67e. En dan moet hij de molenwoning verlaten. "Mijn 35-jarige dochter Lia vindt het vak van molenaar erg interessant. Wie weet komt er een derde generatie Slingerland op de molen!"

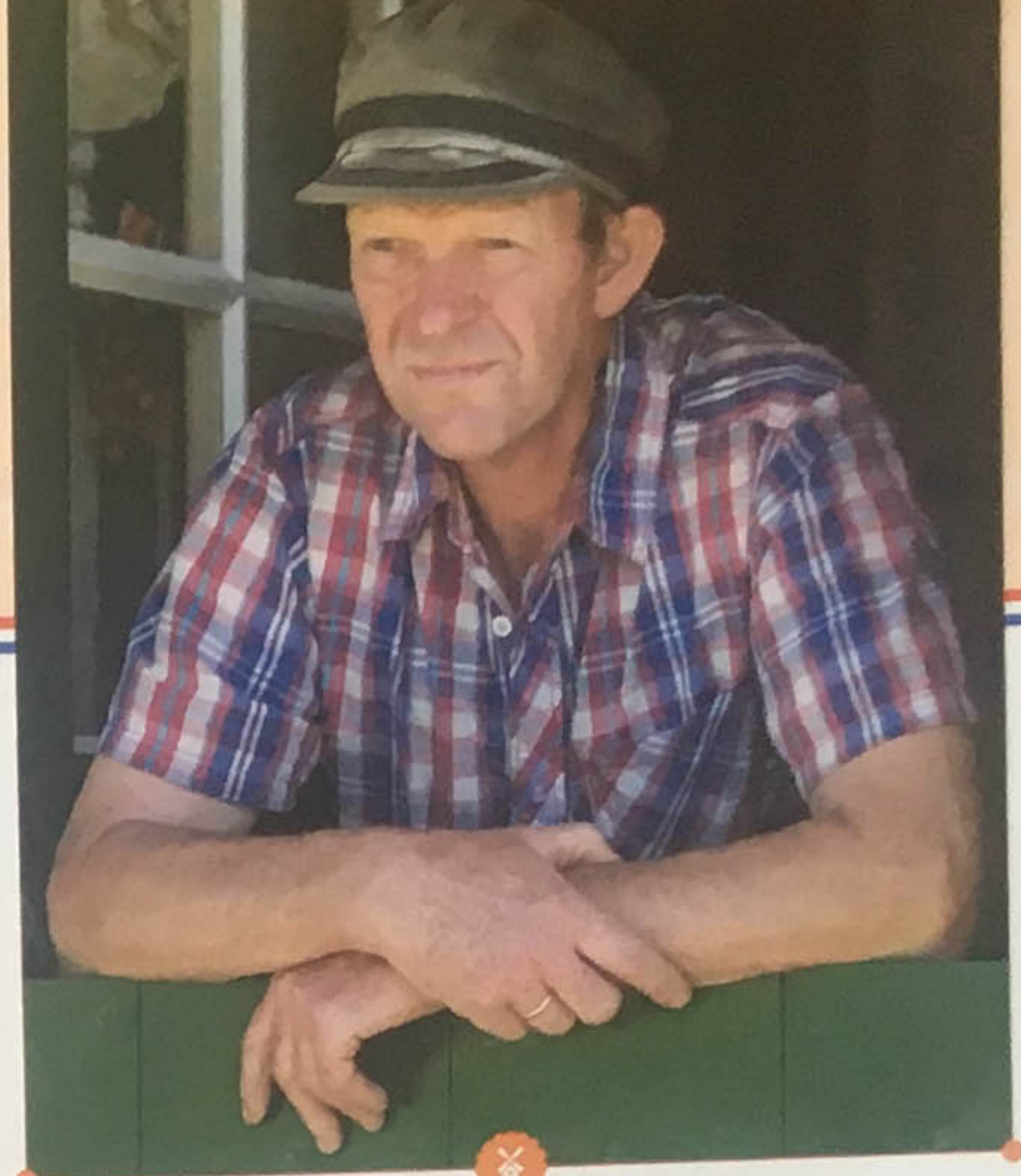
Meer zien van deze molen?
Bekijk het filmpje met
Willem Waltman op
www.landleven.nl/molenaar

En zweem van kruidige hooilucht komt van de werf rondom de molen. Willem Waltman schudt het hooi met zijn drietandvork voor de laatste keer. Stof vliegt op. Zo meteen gaat het hooi naar binnen. De hooitas staat naast het zomerhuis dat bij de molen hoort. "Alle vier de molens hebben een zomerhuisje. De molenaars konden hier vroeger een paar koetjes houden. De gedachte daarachter van het waterschap was dat de molenaar dan altijd in de buurt van de molen zou blijven, omdat ie zijn beesten moest verzorgen. Maar ik heb alleen een konijn! Dus ik mag er af en toe tussenuit", lacht Willem breeduit. Ver weg van zijn stiel blijft hij niet. Voor de heft van de tijd werkt hij als timmerman bij het molenaarsbedrijf Verbij, de andere helft is hij aan het malen.

Net als de andere molenaars maalt Willem zo'n duizend uur per jaar, wat neerkomt op twintig uur per week. "Maar in de zomertijd hebben we het minder druk dan 's winters. Dan komt het voor dat we 's nachts ook door malen. Vandaar dat het kruirad, het rad waarmee je de molen in of uit de wind zet, altijd witgeschilderd is. Dan kun je het in het donker nog aardig goed zien. Voor mijn vrouw en dochter is het nachtelijk malen geen probleem. Zij slapen gewoon door het gekraak en gepiep van de molen heen. Willemijn van zestien slaapt sinds dag één van haar leven in de molen, zij weet niet beter."

Toch kent deze molen, wat kinderen betreft, ook een trieste geschiedenis. De vorige molenaar op de Ondermolen verloor zijn zoontje en zijn dochtertje. "Het jongetje reed met zijn driewieler de sloot in en verdrong. Het meisje kreeg een klap van de molenwiek. Je kunt niet voorzichtig genoeg zijn. Met al dat water is het oppassen geblazen en daar komen de draaiende molenwieken nog eens bij. Je moet er alert op zijn en niet te makkelijk te worden. Dat geldt vooral voor kinderen die op de molen wonen of kinderen die er vaak komen spelen. Zij raken gewend aan het gedraai van de wieken en vergeten het gevaar."

Willem heeft alles een beetje in de oude stijl gelaten. De bun voor de paling hangt nog boven de molenvliet. Willems moestuin met bonenstaken en een dikke appelboom maken het plaatje compleet. Ook zijn vrouw Linda is hier in haar element: "In de tussenboezem, het water tussen de Ondermolen en de Middenmolen, kunnen we heerlijk zwemmen. Ik neem zo meteen een plons! En in de winter is het een schitterende schaatsbaan. Net als Willem ben ik ook een beetje met de molen getrouwd. En ik kan de vang, de rem, bedienen. Dat vind ik voor mezelf wel een geruststellende gedachte." Er moet nog een raadsel worden opgelost: waarom heeft de molen van Willem als enige rechte muren, terwijl de muren van de andere drie schuin gemetseld zijn? "Een neefje van Johan Slingerland vroeg mij dat ook een keer toen hij hier rondrentelde. Ik zei hem dat die andere molens vroeger allemaal luie molenaars hebben gehad, die hingen maar tegen die muren aan. Zo erg dat ze er schuin van zijn gaan staan!"

WILLEM WALTMAN (ONDERMOLEN)

